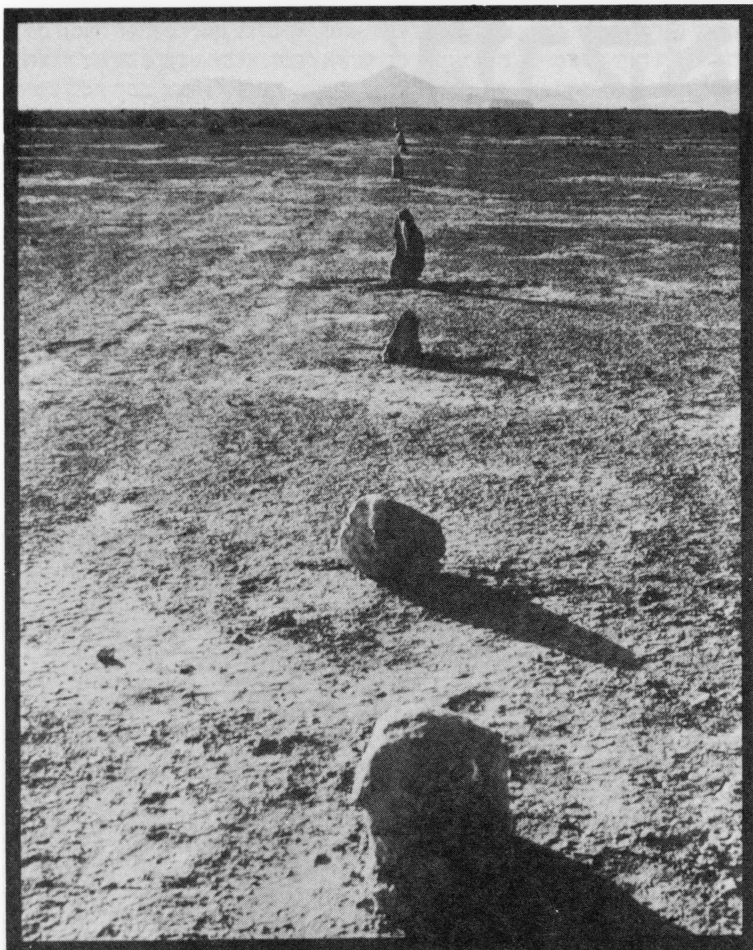

יומִשְׁשִׁי

(ורובינזון ק.)

נתן שחם

עזרא אוריון; פיסול טקטוני; שדה צין;

הכושי. מקרוב ראה את הצחוק שחשף את שיניו החזקות, נחיריו המתרחבים, ועיניו האכזריות של יומששי.

כך שיעבד יומששי את רובי הקטן. הלבן מר הנפש נאלץ לעשות כל מלאכה שכפה עליו הפרא השחור. לרבות שירות מסויים בלילה. כזה, שמלחים אחדים היו עושים בלי בושה. הדבר עורר בו סלידה עמוקה ובחילה. אולם חייו היו יקרים לו ועל-כן התגבר על הגועל ושימש את אדוניו בעיניים עצומות. בלעדיו לא היה מחזיק מעמד תקופה ארוכה כל-כך.

יומששי לימד את רובי לטפס על דקלי הקוקוס הגבוהים, להפיל מעליהם את האגוזים הבשלים, ולפשוט עורן של חיות קטנות ובאושות. בשרן הנא עורר בו בחילה אך יומששי אילצו לאכול כדי שיהיה לו כוח לשרתו. יומששי היה מכה את רובי בכל פעם שניסה לדבר אליו אנגלית. כנגד זאת לימד אותו כמה הברות נחוצות בשפתו שלו. את הכוונה הכמוסה בהן חזה רובי מבשרו. יומששי הפליא מכותיו בו כאשר לא הבין. עם זאת לימד אותו יומששי גם דברים מועילים אחדים כגון: כיצד ניתן לגלות מעיינות נסתרים בעבי הג'ונגל, כיצד להכין מלכודת פשוטה לציפורים ואילו דגים ניתן לדוג במים רדודים ברגל שותחת דם. פצע, שחידש יומששי על רגלו של רובי בכל בוקר.

הם חיו כך באי הבודד זמן רב למדי, שבועות או חודשים. מניין הימים אבד לרובי כשהיה חולה ומדמדם והכושי היה מרפא אותו עשבים שהיה לועס ותוקע, עיסה מאוסה, לתוך פיו. במרוצת הזמן חש רובי אפילו רגשי אהדה מוזרים, שהתבייש בהם, כלפי הפרא שרצה בו. מלאי המזון נידלדל והלך. לפעמים עברו ימים אחדים קודם שהגיע לפיהם דבר מאכל, פרי רקוב שמצאו אי-בוזה ביער, או דג באוש שהגלים הטילו אל החוף.

תחילה תיכנן רובי לבנות רפסודה ובאמצעותה להימלט מהאי. אולם עתה השתדל לעשות את רצונו של הפרא כדי שלא יעלה זה בדעתו לנטוש אותו לגורלו כדי לשמור על מעט המזון שנותר באי לעצמו. אך יומששי, שנחלש והלך מחמת הרעב, גרר אותו עמו אל כל אשר הלך. היה מעודדו בטפחות אוזן קצרות ובעיטות מהירות שנעשו מעודנות יותר ויותר ככל שגבר עליהם הרעב. יום אחד, אחרי שלא בא מזון לפיהם במשך שישה ימים, ויומששי היה מתנמנם לו בצל, שלף רובינזון יתד ברזל, גדם של מעקה ששימשו לביקוע אגוזי קוקוס, והרג את הכושי. אחרי כל הטינופת שאכל בשר-אדם לא הרתיעו. אמנם, כליותיו ייסרוהו לפרקים אך הוא התנחם בזאת, שאילו לא הטאבו היה הפרא עושה בגופו שלו אותו דבר עצמו. המזון החדש, שייבש בשמש בשיטה שלמד מיומשישי, פירנס אותו במשך הזמן שהיה נחוץ לקיומו עד שהגיעה ספינה של שודדיים וחילצה אותו מן האי.

רובינזון קרוזו השתתף במעלליהם של שודדי-הים שלוש שנים. לאחר שהטביע צי הוד-מלכותה את ספינתם הודה רובינזון בכל מעלליו הרעים. רק את הקורות אותו באי-הבודד לא סיפר. הוא בדה איזו מעשיה, שנתקבלה על דעת אנשים לבנים, ובמשך השנים, אחרי שניצל מחבל התליה, החל להאמין בה בעצמו. ■

כאשר שבה אליו רוחו, ראה רובינזון ק. את הספינה, שנטש בשעת הסערה. זו היתה מוטלת על צידה כמי המפרץ הרדודים כבעל-חיים שנפח את נשמתו. תרניה הגבוהים היו שבורים ומה שנותר ממפרשיה הקרועים נח מעדנות על גבי חלקת המים השאננה. גון התכלת הרוחש-טוב, נראה לו כמקסם-כזב כאשר זכר את גלי התופת שטילטלוהו אמש על גבי חבית שיכר ריקה. המפרץ החולי המעוטר בדקלי קוקוס היה ריק מאדם. רק גוויות אחדות של מלחים היו מוטלות על החוף. לא ניגש אליהן בגלל הסלידה. אף-על-פי שעדיין לא נתן אמון בחזות הרוגעת של מימי המיפרץ גבר עליו הרעב והוא יצא בשחיה אל הספינה העזובה.

הוא לא מצא בה מזון או חפצים שיכלו להביא לו תועלת. הכספת שנפרצה לא הכילה אלא כמה שטרי כסף רטובים ומיסמכים. הזהב והתכשיטים צללו מן הסתם אל קרקע הים על גופו של מלח שהספיק להיות עשיר מופלג רגעים אחדים. מחסן כלי העבודה היה ריק. הסערה שריסקה את דופן הספינה סחפה אותם למצולות. בתאו של רב-החובל מצא חביונות רום ותוקה בשלשלת אל כרעי מיטתו. זו נסדקה וטעמם המר-מלוח של מי-ים מזוגים ברום לא ערב לחיכו כלל. הוא שמח רגעים אחדים כאשר מצא בארון הברזל שליד המיטה רובה כפול קנה. אולם שמחתו הושבתה כאשר לא מצא אפילו קמצוץ אחד של אבק שריפה.

רובינזון ק. חזר אל החוף ותמה כיצד זה דווקא הוא, שאינו יורד-ים כלל, ניצל, וכל המלחים החסונים, שהתנסו בנסיונות קשים והיטיבו לשחות, ניספו. כיוון שלא מצא הסבר לכך הסיק שהיה זה רצון האל. עד כה לא האמין בו שכן לא קיבל כל הוכחה לקיומו. עתה כרע על ברכיו על החול הרך ונשא תפילת-הודיה. הדבר לא העניק לו אלא רגיעה זמנית. רצון עד מוות גרר עצמו אל דקלי הקוקוס וישב בצילם זמן-מה כשהוא מקלל את גורלו ואת הוריו. לימדוהו יוונית ורומית והנהלת פנקסים ולא ציידוהו בידעה שתביא לו תועלת באי נידח באוקיינוס השקט.

המחשבה על בית הוריו המשופע כל טוב, לרבות הזכרונות הלא נעימים על שיעורי החשבון והלשונות הקלאסיות מילאו את ליבו צער עמוק כל-כך שמאליהן החלו הדמעות זולגות על לחיו.

כאשר מחה את דמעותיו ראה את האיש השחור. הפרא, שהגיה מן החורש, עמד במרחק פסיעות אחדות ממנו. מבטו היה אטום וקר. ברגע הראשון נבהל. האיש השחור נראה אלים וחזק ולא נתעורר בעיניו כל פחד למראה הרובה שכונן אל מול חזהו. אחרי רגע נרגע. הפרא היה העבד שהועלה על הספינה כאשר עגנה באחד האיים. החבל אשר בו קשרוהו ברגלו אל מעקה הסיפון היה כרוך על קרסולו.

רובינזון פקד עליו לכרוע ברך.

רגעים אחדים שמח במזלו. אלוהים הטוב והמיטיב זימן לו עבד שחור שימצא לו מזון וידאג למחסורו. כמה שניתן בנסיבות המעציבות הללו. הניח, כי הפרא, המכיר מקרוב את האיים הללו רגיל לתעותיו הטבעיות ויודע להבחין בין הרמשים המסוכנים והללו שאין פגיעתם רעה. אפילו כינוי הספיק לתת לו בליבו — 'יוֹמִשְׁשִׁי', זכר לפסוקים "ששת ימים תעבוד ועשית כל מלאכתך ויום השביעי שבת לה' אלוהיך לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך עבדך ואמתך..."

האירוניה, אשר לא היה יכול לחלוק עם הזר הגבירה את הרגשת הבדידות. אך לא לאורך זמן. האיש השחור לא גילה כל רצון לציית. הקולות שיצאו מפי רובינזון, גבוהים וצורמים ונזעמים, רק עוררו את זעמו. הוא נתן ברובינזון מבט זועף שנעשה לגלגלי ככל שהתקרב אל מול הלוע המכוון כנגדו. יומששי לא פחד מן הרובה גם בלי שידע כי הוא ריק. הוא הסיט את הרובה בשמאלו וימינו, ובלי כל יראת כבוד כלפי מי שעדיף ממנו מכל בחינה שהיא, נחתה על אוזנו של רובינזון ק. תנועת זילזול כלאחר-יד אשר עוצמתה היתה מספקת כדי לערער את שיווי משקלו. רובי (כך כינוהו בילדותו) נפל על צידו ועל פניו הבעה של זעזוע עמוק. ההבעה זאת עוררה אצל יומששי איזו התרגשות לא מובנת. הוא הסיג לאחור את רגלו, שהתכוונה לבעוט, גהר על רובי תפסו בבגדו העליון והרימו אל-על. רגליו נישאו כמה זרתות מעל פני האדמה ופניו היו תקועים מול פני

(מתוך 'משלים בשחור ולבן')